

Advies aan het college

Opsteller

Meerstra, Youri

Portefeuillehouder

Gerrie Rozema

Vergadering van**Kenmerk**

Z.25.486617 / D.25.1945516

Vertrouwelijkheid

Openbaar

Onderwerp

Veenweideprogramma 2021-2030 - Eerste herijking

Onderwerp

Veenweideprogramma 2021-2030 - Eerste herijking

Voorgesteld besluit

1. De uitkomst van de eerste herijking van het Veenweideprogramma 2021 – 20230 vast te stellen
2. De brief met betrekking tot de uitkomst van de eerste herijking ter kennisname aan de gemeenteraad te versturen

Definitief besluit**Inleiding**

Bij de vaststelling van het Veenweideprogramma 2021-2030 in mei 2021 hebben de samenwerkingspartners (Provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân, de Veenweidegemeenten en natuur- en milieuorganisaties en landbouworganisaties) afgesproken om in 2024 te komen tot herijking van de opgave van het Veenweideprogramma 2021 – 2030. Deze herijking beoordeelt of de huidige aanpak effectief is en of aanpassingen nodig zijn om de doelen voor 2030 te behalen. In dit voorstel zijn de uitkomsten van de herijking opgenomen.

In het Bestjoerlik Oerlis Feangreide (hierna: BOF) van 21 mei 2024 is de herijking van het veenweideprogramma geagendeerd en is aan de BOF-leden toegelicht dat de herijking op z'n minst uitsluitel moet geven over het wel of niet bijstellen van emissie uit veengrond die op basis van de

rekenmethodiek Somers 2.0 zo'n 40% lager blijkt te zijn dan verwacht, ook het effect van onze maatregelen blijkt zo'n 40% geringer te zijn.

Zoals bij de vaststelling van het programma is opgenomen zal de herijking ook uitsluitel moeten geven over het wel of niet in het programma opnemen van de veengronden met dunnere veenpakketten. Tenslotte is de vraag voorgelegd of het vaststellen van **Fryslân Klimaatbestendig 2050+** vraagt om aanpassingen van het programma.

Deze wijzigingen betreffen kleine aanpassingen aan het programma, die voornamelijk op de uitvoering van de doelen zitten. Ambtelijk is daarom het advies dat het college deze aanpassing kan en mag doorvoeren.

De discussie in het BOF op 21 mei 2024 heeft geleid tot de afspraak dat iedere afzonderlijke organisatie haar input aanlevert voor de herijking voorafgaand aan de BOF-vergadering van 10 juli 2024. Ter vergadering zijn de ingebrachte stukken besproken en heeft het BOF besloten de secretaris de opdracht mee te geven om samen met het Regieteam de 'common ground' uit te werken en in beeld te brengen waar partijen in standpunten afwijken. In het BOF van 13 september 2024 is besproken dat het opstellen van de common ground vraagt om nadere afzonderlijke gesprekken met de BOF leden. Op 8 november 2024 heeft het BOF een besluit genomen tot de herijking van het veenweideprogramma en het advies wat zij hierbij per brief voorlegt aan de colleges van de betrokken overheden, PS en het AB.

Beoogd effect

Door de uitkomst van de herijking vast te stellen en de bijbehorende brief te delen met de gemeenteraden is er duidelijkheid voor de gemeenten over de vervolgstappen van het Veenweideprogramma 2021-2030, en het wel of niet bijstellen van emissie uit veengrond op basis van de rekenmethodiek Somers 2.0.

Argumenten

1.1 Gezamenlijke inzichten herijking

De inbreng van de verschillende partijen levert een aantal gezamenlijke inzichten op. Met aandacht voor de balans tussen CO₂-reductie, gebiedsprocessen, landbouwperspectieven en financiële middelen. Want hoewel er ruim €100 miljoen beschikbaar is, zijn de kosten om alle vier gebieden (Hegewarren, Aldeboarn de Deelen, Idzegea en Akkrumer Goedland, samen ongeveer 7000 ha) tot uitvoering te brengen, geraamd op €187 miljoen.

1. Vasthouden aan veenweidedoelen (dik veen) en huidige gebiedsprocessen

- Het tempo van CO₂-reductie is onvoldoende om de doelstelling van 0,45 Mton te halen.
- Prioriteit ligt bij lopende processen en het faseren/plannen van projecten met de beschikbare middelen.
- Financiering blijft onzeker na het verdwijnen van het NPLG en Transitieprogramma en middelen.

2. Implementatie SOMERS 2.0

- Kennis uit SOMERS 2.0 moet worden geïmplementeerd, hoewel het de opgave niet direct verandert.

3. Focus op dik veen, met oog voor dun veen en moerige gronden

- Hoewel dun veen en moerige gronden belangrijk worden geacht, is uitbreiding nu niet haalbaar door beperkte capaciteit en middelen.
- Ondersteuning mogelijk als kansen zich voordoen of als specifieke middelen beschikbaar komen.

4. Funderingsaanpak

- Gemeenten en waterschappen benadrukken het belang van een landelijke funderingsaanpak.
- In de werkplannen vanaf 2024 wordt de aanpak stapsgewijs uitgewerkt.
- 5. **FK2050+ (Fryslân Klimaatbestendig) niet meenemen**
 - Deze visie wordt buiten deze herijking gehouden en uitgewerkt via bestaande programma's, met aandacht voor de effecten op andere beleidsterreinen en maatschappelijke kosten/baten.
- 6. **Aansluiten op ontwikkelingen**
 - Doelen en ruimteclaims vanuit POVI en herziening van FPLG zoveel mogelijk inbedden in lopende en nieuwe gebiedsprocessen.
- 7. **Peilbesluit en helderheid over peilfixatie/-indexatie na CSV**
 - Peilbesluit is nodig voor helderheid over peilfixatie of -indexatie na toepassen CSV (Compensatiesystematiek veenweide). Partijen roepen op tot handelen in de gebieden waar processen lopen en z.s.m. de uitvoering met de CSV op te pakken.

1.2 Focus op uitvoering in de gebieden

Op basis van het Veenweideprogramma 2021-2030 zijn veel onderzoeken gestart, onder andere via het Veenweide Innovatie Programma Nederland (VIPNL), waarvan de resultaten in de komende jaren worden opgeleverd. Deze resultaten kunnen leiden tot andere inzichten en maatregelen die kunnen bijdragen aan het behalen van de gestelde doelen. Het Veenweideprogramma legt mede daarom de komende jaren meer de focus op de uitvoering in de gebieden en minder op onderzoek en innovaties die nodig zijn voor de uitvoering.

2.1 Door de brief te delen blijven de gemeenteraden op de hoogte

In de brief zijn de uitkomsten van de herijking beschreven. Deze wordt gedeeld met AB, PS en de gemeenteraden om hen te informeren over de uitkomst (zoals afgesproken in de samenwerkingsafspraken van het veenweideprogramma).

Risico's

1.1 Er is een bestuurlijke herijking uitgevoerd zoals in het Samenwerkingsdocument tussen de deelnemers van het Veenweideprogramma 'Foarút mei de Fryske Feangreide' is vastgelegd. Deze bestuurlijke herijking is vormgegeven door eerst bestuurlijk binnen de verschillende partijen in het Bestjoerlik Oerlis Feangreide (BOF) te laten herijken. De resultaten hiervan worden nu bestuurlijk door de verschillende overheden beoordeeld en vastgesteld. PS, AB en de gemeenteraden worden schriftelijk op de hoogte gebracht. Een risico kan zijn dat aan deze bestuurlijke herijking geen breed participatietraject is uitgevoerd. Voor de volgende herijking waarvan uitvoering en vaststelling in 2027 plaats zullen vinden zal een breed participatietraject worden georganiseerd.

Kanttekeningen

1.1 Notificatie Compensatie Systematiek Veenweiden in Bussel. Zowel de planning van dit traject als het oordeel van de Europese Commissie bepalen in belangrijke mate hoe voortvarend wij aan de slag kunnen in de gebiedsprocessen.

1.2 Toekenning vanuit het Rijk van de maatregelpakketten Klimaat en Veenweide van € 46 miljoen. Dit is niet alleen van belang voor de gebieden zelf, maar ook de keuze hoe dit te organiseren in de gebieden.

1.3 Het Rijk is in het kader van het nieuwe kabinetsprogramma in 2024 begonnen met inventarisaties en onderzoeken voor de Nationale Aanpak Funderingsproblematiek, waar de Friese funderingsproblematiek

en -aanpak nadrukkelijk in worden betrokken. De te vergaren kennis en inzichten bieden naar verwachting perspectief voor de ontwikkeling van het landelijk gebied en budget waarmee lokale aanpakken van de funderingsproblematiek in de toekomst kunnen worden ondersteund.

2.1 Het alternatief is om als college de resultaten van de herijking niet vast te stellen. Dat is onwenselijk omdat er dan geen gedeeld beeld over het Veenweideprogramma bestaat en ook de focus van het programma hierdoor uit beeld kan raken en vertragen.

De raad niet informeren over de herijking van het programma is niet wenselijk omdat de herijking juist laat zien wat de huidige status en voortgang van het veenweideprogramma is en waar eventuele aanpassingen gewenst zijn.

2.2 Deze brief wordt gedeeld vanuit de programmamanager Veenweide van provincie Fryslân.

Communicatie

N.v.t.

Financiën

N.v.t.

Afstemming met andere afdelingen

N.v.t.

Afstemming met Griffie

N.v.t.

Bijlagen

1. Brief eerste herijking